Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

НАПЕРАД!

Беларуская радыкальная тыднёвая часопіс.

Цана асобнага нумару 20 гр.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Віленская 8, кв. 3.

Прыймо інтэрэсантаў ад 9 да 2 гадз. што-дня, апрача сьвятаў і нядзель.

Падпіска з дастаўкай да хаты: на 1 год—7 зл., за паўгоду—3 зл. 50 гр., за 3 мес.—2 зл., за 1мес.—75 гр.

Год 2. Вільня, 7 траўня 1930 г. №. 17

Камэдыя „памылак“.

На нашу долю неяк выпала быць тым „благім прарокам“ для Сталінаўскае палітыкі — дый для палітыкі сучасных кіраўнікоў Камінтэрну наагул, — прароцтвы якога заўсёды збываюцца. Гэтак у адным з першых нумароў нашае часопісі мы зьмясьцілі стацьцю пад назовам „Памылкі“, у якой аўтар на падставе фактаў давёў, што Камуністычная Партыя як-быццам толькі тое і робіць, што ў сваей дзеяльнасьці дапускае ўсцяж самыя грубыя памылкі, а пасьля займаецца „выпраўляньнем“ гэтых памылак, пры якім дапускае новыя памылкі і ізноў-жа іх „выпраўляе“ і аўтар прарочыў хуткі паварот у палітычнай лініі Камуністычнае Партыі, да якога жыцьцё няўхільна яе прымусіць. Гісторыя з Сталінаўскай „калгаснай“ кампаніяй найлепей нам гэта пацьвярджае.

Ад самага пачатку насаджываньня „калгасаў“ шляхам прынукі, шляхам заганяньня ў калгасы сялян з дапамогай штыхоў і нагаек — мы прарочылі правал распачатае акцыі. Гэта было 4-5 месяцаў назад, калі ўся савецкая прэса ажно захлёбывалася ад урачыстых заяваў, што „усе 120 міліёнаў сялян у СССР самахоць пераходзяць у калгасы“... А вось цяпер той самы правакатар расейскае рэвалюцыі, Азэф-Сталін, які распачаў барацьбу з сялянствам дзеля выкліканьня ўнутранага перавароту ў СССР і захапленьня ў свае рукі ўсяе ўлады (ці не дзеля гэтага і Кутепов прыпатрэбіўся Сталіну?), той самы Сталін займае ўжо становішча нібы то „абаронцы“ сялянства ад калхознага прымусу і ў другой ужо стацьці „выкрывае“ зробленыя партыяй „памылкі“ ў калхознай акцыі дый у адносінах да сялянства наагул. Падаем тутака даслоўна тое, што адказывае Сталін на пытаньне:

„У чым корань памылак у сялянскім пытаньні?“.

А вось у чым:

„У няправільным падыходзе да серадняка. У дапушчэньні гвалту ў галіне гаспадарчых адносінаў з серадняком. У забыцьці таго, што гаспадарчая сувязь з серадняцкімі масамі павінна будавацца не на аснове гвалтоўных мер, а на аснове **згоды з серадняком.** У забыцьці таго, што асновай калгаснага руху ў даны момант зьяўляецца **саюз рабочае клясы і беднаты з серадняком** супраць капіталізму наагул, супраць кулацтва асабліва. Пакуль наступ праводзіўся супраць кулацтва **адзіным фронтам з серадняком,** усё ішло добра. Але калі некаторыя нашы таварышы, захмялелыя ад посьпехаў, пачалі няўпрыцям спаўзаць са шляху наступу на кулака на шлях **барацьбы з серадняком,** калі яны ў пагоні за высокім працантам калектывізацыі пачалі **тасаваць да серадняка гвалты, пазбаўляючы яго выбарнага права, „раскулачываючы“ і абрабовываючы яго,** — наступ пачаў скрыўляцца, адзіны фронт з серадняком стаў падрывацца, і, вядомая рэч, кулак атрымаў магчымасьць ізноў стануць на ногі. Забыліся, што гвалтоўнасьць, неабходная і карысная ў дзеле барацьбы з нашымі клясавымі ворагамі, недапушчальна і згубна ў адносінах да серадняка, які зьяўляецца нашым саюзьнікам. Забыліся, што **кавалерыйскія наскокі,** патрэбныя і карысныя для разьвязаньня задач ваеннага характару, **няпрыгодны і згубны пры разьвязваньні задач калгаснага будаўніцтва,** якое арганізоўваецца да таго-ж **у саюзе з серадняком. У** гэтым — корань усіх памылак у сялянскім пытаньні.

„Вось што гаворыць Ленін аб гаспадарчых адносінах з серадняком:

„Больш за ўсё мы павінны грунтавацца на тэй праўдзе, што тут мэтадамі гвалту па самай істоце справы нічога нельга дасягнуць. Тут эканамічная задача стаіць зусім інакш. Тут няма тае верхавіны, якую можна зрэзаць, пакінуўшы ўвесь падмурак, усё памяшканьне. Тае верхавіны, якою ў горадзе былі капіталісты, тут няма. Дзеяць тут гвалтам—значыць загубіць усю справу... Няма нічога больш неразумнага, як самая думка аб гвалце ў галіне гаспадарчых адносінаў сярэдняга селяніна. (Том 16, стр. 150-151)“.

„Далей:

„гвалт у адносінах да сярэдняга сялянства зьяўляецца вялікім шкодніцтвам. Гэта пласт шматлікі, шматміліённы. Навет ў Эўропе, дзе ён нідзе не дасягае такой сілы, дзе вельмі разьвіта тэхніка і культура, мястовае жыцьцё, чыгункі, дзе лягчэй за ўсё было-б думаць аб гэтым, — ніхто, ніводзін з самых рэвалюцыйных сацыялістаў ніколі не прапанаваў гвалтоўных крокаў у адносінах да сярэдняга сялянства. (Том 16, стр. 150)“.

„Здаецца, ясна“, — кажа Сталін.

Бясспрэчна, ясна. Але ясна і тое, што Азэф-Сталін ня ўчора толькі прачытаў словы Леніна, якія тут падае. Ясна і тое, што, **дужа добра разумеючы, да чаго вядзе абвяшчэньне вайны 100-міліённаму сялянству ў СССР,** гэты правакатар з поўнай сьвядомасьцяй **паставіў на карту лёс сацыяльнае рэвалюцыі,** каб разыграць пасьля ролю „абаронцы“ сялян ад прымусовага заганяньня ў калхозы і— карыстаючыся спогадам сялянскіх масаў—зрабіць **новы пераварот у СССР ды захапіць уладу ў свае асабістыя рукі,** як некалі зрабіў гэта Напoлеон Бонапарт у Францыі, пабудаваўшы сваю імпэратарскую ўладу на пралітай у часе Вялікае Рэвалюцыі крыві.

Ды не дачакаецца гэтага Юда-Сталін. **У газэтах усё часьцей зьяўляюцца весткі аб тым,** што проці Сталіна выступаюць усе ідэйныя камуністы, якіх яму дагэтуль не ўдалося паразганяць. Раскусяць ягоную юдавую палітыку і сяляне, на якіх ён спадзяецца, і якія плацяць за калгасную авантуру ўсёй сваей маемасьцяй і часта сваім жыцьцём.

Сьпісак № 41 з новым складам кандыдатаў пры перавыбарах атрымаў № 45.

Беларусы Ашмяншчыны, Лідчыны, Валожыншчыны, ды Маладэчанскага, Вялейскага і Шчучынскага пав.!

Галасуйце за сьпісак № 45!

Кандыдаты сьпіску Беларускага Сялянска-Работніцкага Блёку (№ 45) ў Лідзкім выбарным вокрузе.

Др. Я. Станкевіч, паходзіць з в. Арляняты, Крэўскай вол., Ашмянскага пав. Скончыў унівэрсытэт у Празе (у Чэхіі). Быў абраны за пасла ад № 41 у 1928 г. Аб яго пасольскай працы выбіральнікі Лідзкага вокругу напэўна ўсе ведаюць. Др. Я. Станкевіч ёсьць стары ідэйны дзеяч, у беларускім руху працуе ад 1909 г., належаў і належыць да найважнейшых беларускіх палітычных і культурна-грамадзкіх арганізацыяў, быў сябром Рады Беларускае Народнае Рэспублікі і сябром Прэзыдыуму Беларускае Рады Віленшчыны й Горадзеншчыны; ведамы культурна-асьветны дзеяч беларускі, быў вучыцелем, арганізатарам і кіраўніком Беларускіх Вучыцельскіх Курсаў у Вільні (у г. 1919, 1920, 1921), у Менску (1920 г.) і ў Слуцку (1920 г.), быў адным з закладчыкаў Беларускае Гімназіі ў Вільні, ёсьць адным з фактычных закладчыкаў Т-ва Беларускае Школы ў 1921 г., арганізаваў Беларускі Гаспадарскі Зьвяз, у 1920 — 21 г. адзначыўся закладаючы разам з Б. Тарашкевічам беларускія школы (каля 250 школаў) у пав. Валожынскім, Ашмянскім, Лідзкім, Сьвянцянскім, часткава ў Маладэчанскім і Вялейскім.

Сымон Нароль, паходзіць з в. Даўбені, Валожынскай воласьці й павету. Скончыў Вучыцельскі Інстытут. Ужо звыш 20-ёх год працуе, як вучыцель у сваёй Бацькаўшчыне — Беларусі, шырока ведамы й паважаны сярод беларускага грамадзянства й народу. Дазнаны й здольны арганізатар. Быў вучыцелем і якісь час дырэктарам Беларускай Гімназіі ў Гарадку, Маладэчанскага пав., быў вучыцелем Беларускае Гімназіі ў Радашкавічах ажно да яе зачыненьня ўладаю. Цяпер такжа ідэйна працуе ў беларускім руху.

Міхал Станкевіч з в. Гародзькі, Валожынскага пав. Скончыў Вучыцельскую Сэмінарыю ў Маладзечне. Быў беларускім вучыцелем. Выказаў сябе як вельмі здольны арганізатар у беларускай працы гаспадарскай, культурна-асьветнай і самаўрадавай; шчыры й энэргічны рабачай на беларускай ніве.

Міхал Шакун (ня той, што быў паслом і навет не сваяк ягоны), паходзіць з в. Капусьціна Валожынскай воласьці й павету. Скончыў Вучыцельскую сэмінарыю. Быў вучыцелем перад вайной, а з 1928 г. працуе, як вучыцель у беларускай прыватнай школе ў Валожыне (у Панізьзі).

Міхал Галяс паходзіць з в. Повішнеў ля Ашмяны. Інтэлігэнтны селянін і беларускі дзеяч, добра ведамы цэлай Ашмяншчыне. Дзякуючы яму беларускі рух, а з ім вызваленьне беларускага працоўнага народу становіцца на моцны грунт у Ашмяншчыне.

Далей стаяць кандыдаты: **Вацлаў Казлоўскі,** работнік з Ашмяны, **Янка Карасевіч** і **Мікалай Тарасэвіч,** работнікі з Ліды.

Рак-Міхайлоўскі на волі.

Сьледам за Тарашкевічам звольнены з вастрогу б. пасол-грамадавец Сымон Рак-Міхайлоўскі, які засуджаны на 6 гадоў катаржнае турмы і тры гады ўжо адсядзеў. Як і Тарашкевічу, Раку-Міхайлоўскаму ПРЫПЫНЕНА АДБЫВАНЬНЕ КАРЫ.

5-га траўня Рак-Міхайлоўскі прыехаў у Вільню.

Кандыдаты № 18 так званага Блёку Нацыянальных Меншасьцяў у Лідзкім вокрузе.

На першым мейсцы стаіць.

Адам Більдзюкевіч, паходзіць з Радашкавічаў, дзе ў 1920 г. гандляваў гарэлкаю т-ва „Pacyfic“. Гэты радашкаўскі мяшчанін так борзда распанеў, што навет з сялянамі ня вітаецца. А. Більдзюкевіч ніколі ня быў ведамы ў беларускім руху. Убіўшыся ў ласку Ф. Ярэміча і кс. Адама Станкевіча загадаваў ад восені 1926 г. да сакавіка 1928 г. „Сялянскай Нівай“. „Сял. Ніва“ тады правакавала грамадаўскіх дзеячоў і разьбівала беларускі рух.

Калі ў 1928 г. А. Більдзюкевіч ня быў абраны за пасла, дык ён павадзіўся і навет пабіўся са сваімі ранейшымі прыяцельмі (кс. А. Станкевіч і Ф. Ярэміч — яго пабілі па твару) і адыйшоў ня толькі ад іх, але адчураўся ўсяго беларускага руху. Мала таго што адчураўся, але „пайшоў у палякі“ і залажыў у Вільні польскую школу.

Беларусы з № 18 крыўдуюць яшчэ на А. Більдзюкевіча за тое, што ён быццам нядобра разьлічыўся з даручанымі яму ў 1928 г. выбарнымі грашыма.

Я. Пазьняк, арганісты; такі самы арганісты, як Каруза і Стэповіч, што, будучы пасламі, ня ўмелі й не хацелі нічагусенькі рабіць, але за тое весела правадзілі час па варшаўскіх і віленскіх рэстаранах.

Чэрніхаў, прадстаўнік жыдоўскай буржуазіі. У адным з ранейшых нумароў „Напераду“ было надрукавана, што Чэрніхаў зьняў сваю кандыдатуру. Цяпер аказваецца, што кандыдатура яго асталася на сьпіску № 18.

Я. Яковіч, „водны“ рэфэрэнт Лідзкага старастава. Кажуць, што водны рэфэрат адумысьля ўстаноўлены дзеля Я. Яковіча, бо ў іншых стараствах такога рэфэрату нямашака, дый сам Яковіч гэтулькі знаецца на вадзе, колькі й кожны іншы чалавек.

Кандыдаты сьпіску т. зв. Сялянска-Работніцкага Клюбу „Змаганьне“.

Аб гэтым сьпіску наагул трэба сказаць, што ён шкодны для беларускага народу. Гэты сьпісак, як і клюб „Змаганьне“, сьлепа бароніць палітыку Сталіна ў ваднасінах да беларускага народу, бароніць калгасы (колектыўныя гаспадаркі) й іншае. Гэты сьпісак згаджаецца з перасьледаваньнем беларускага сялянства і беларускіх адраджэнцаў маскоўскімі „чырвонымі“ нацыяналістамі.

Ведама, што калі шкодны цэлы сьпісак, дык ня можа быць карысны ніводны пасол з такога сьпіску.

Вось кандыдаты гэтага сьпіску:

Флегант Валынец. Карыстаючыся сваёй належнасьцяй да Грамады, ён прыкінуўся прыяцелем беларускага народу. Дык як адзін з нячысьленых грамадаўцаў, астаўшыхся на волі, быў пастаўлены ў

1928 г. на сьпіску № 41, з катарага і прайшоў у Сойм. Але ў Сойме здрадзіў справу беларускага народу, перайшоў у клюб „Змаганьне“ разам з каторым увесь час шкодзіў беларускай справе. Беларускай работы ніякай не рабіў. Наадварот, у Сойме галасаваў проці прызнаньня грошаў на будоўлю дому Беларускае Гімназіі ў Навагрудку. Калі што рабіў, дык заўсёды выступаў проці беларусаў, але не выступаў проці палякоў.

Верамей. Чалавек у беларускай працы зусім няведамы. Наадварот, ведамы з таго, што будучы ў Празе ад 1922 г., там увесь час сьвядома шкодзіў беларусам. Сваёй уласнай, самастойнай думкі ня мае, дык годзіцца адно на тое, каб сьлепа выпаўняць чужыя загады. Відаць дзеля гэтага яго й паставілі на сьпіску.

Мікалай Марцінчык. Ведамы з працэсу Белар. Сял.-Раб. Грамады, як „незачэпны“ для ўлады. Сьведкі з боку пракуратуры казалі аб ім таксама, як аб Б. Тарашкевічу, С. Раку-Міхайлоўскім і іншых; але Марцінчык ня толькі ня быў засуджаны на 6 год катаргі, але ня быў ані суджаны, ані навет арыштаваны. Калі ўлетку 1928 г. уладамі быў зроблены разгром Т. Б. Ш., Марцінчык на сходзе Галоўнае Управы клікаў, каб „пяць замкоў павесіць на беларускай гімназіі“. З гэтага ясна, чаго спадзявацца ад такога пасла, калі-б прыпадкам праскочыў у Сойм.

„Сьвятая“ рэвалюцыя ў Індыі.

Як мы і прадбачылі, так легкаважаная сьпярша англійскімі ўладамі „авантура Ганді“ператвараецца ў вялізарны ахопліваючы ўсе колы насяленьня 300-мільёнавага краю, шырока-народны рух „пасыўнага праціўленьня“, у запраўдную рэвалюцыю, пагражаючы поўным выгнаньнем з Індыі захапіўшых яе англійцаў.

Мінулы месяц красавік зьявіўся якраз рашаючым ў-ва ўсей гэтай „авантуры“.

2 сакавіка Ганді з 70 бліжэйшымі сваімі прыхільнікамі распачаў свой „паход“ на бераг мора, каб захапіць там, калі ўдасца, казённыя салярні, або распачаць незаконны выбар солі з марское вады, дэманстрацыйна гвалцячы гэтак закон аб саляной манаполіі, а тым самым дэманстрацыйна выказваючы „цывільную непаслухмянасьць“ англійскім уладам...

5 красавіка Ганді, прайшоўшы 300 кілямэтраў у працягу 24 дзён, дайшоў да мора і пачаў вырабляць „кантрабандную соль“ з марское вады. І зараз-жа ўся нацыянальная прэса разьнясла па ўсім краю загад Ганді аб тым, што 6-га красавіка распачынаецца масавае нарушэньне саляной манаполіі.

Масавае нарушэньне салянога закону выклікала такое масавае тасаваньне англійскімі ўладамі ў Індыі судовых і адміністрацыйных караў. А прысуды і кары судоў і „меры“ адміністрацыі проці павадыроў „салянага руху“ няўхільна пачалі выклікаць па ўсім краю хваляваньне народных масаў, завастраючы іх варожасьць да англійскіх уладаў і выклікаць вострыя, а чым далей, тым больш крывавыя сутычкі з паліцыяй і войскам.

У цэлым радзе вялікшых і меншых местаў вялізарнага краю — у Калькуце, Мадрасе, Бамбэі, Пэшавары, Лягоры, Чыталенгу і т. д. — пачаліся напады таўпы, якая бараніла сваіх павадыроў ад судоў і паліцыі. Напады, зразумела, адбіваліся аружжам. А гэта — так сама, зразумела, выклікала далейшае завастрэньне барацьбы з боку зразумеўшага свае права і сваю сілу народу: хутка зьявіліся сярод таўпы і арганізаваныя баёўкі, азброенныя аружжам... І вось, ужо каля месяца йдзе ў Індыі запраўдная рэвалюцыйная барацьба народу з англійскімі ўладамі, барацьба, у якой усе лагодныя спосабы пасыўнага праціўленьня, усе сьвятыя загады і правілы прарока Ганді забываюцца цалком, а кроў цячэ ўжо ракой...

А гэта — затым, што ў рух увайшлі адразу больш актыўныя сацыяльныя клясы, а ў першую чаргу — кляса работніцкая.

Адразу — на першы сыгнал Ганді, як запаленыя электрычнай іскрай, пачалася ў-ва ўсіх вялікіх прамысловых асяродках краю шырокая хваля работніцкіх забастовак, ярка ахварбаваная проціанглійскімі настроямі. 11-га сакавіка выбухлі выступленьні работнікаў у Бамбэі, 16-га — у Калькуце. Саюз чыгуншчыкаў пастанавіў падрыхтаваць агульную забастоўку — у паразуменьні з іншымі работніцкімі аб'яднаньнямі. За чыгуншчыкаў — выступілі аб'яднаныя работнікі тканіннай прамысловасьці. Урэшце 19 сакавіка Цэнтральны Работніцкі Саюз Індыі паставіў на чаргу дня справу агульнай забастоўкі ў-ва ўсей Індыі!

Аб характары і шырыні руху даюць паняцьце наступныя факты. Падаем толькі найбольш характэрныя з масы газэтных вестак.

У м. Сенгуйце пад суд аддадзены—за арганізацыю „непаслухмянасьці законам і ўладам“ сам... галава места — разам з сябрамі магістрату. Народ кінуўся вызваляць засуджанага з рук паліцыі. У выніку сутычкі — 100 раненых, у тым ліку — 30 паліцыянтаў. Толькі выкліканае войска здолела разагнаць таўпу. А новыя выбары ізноў аддалі амаль не цалком мяставую раду ў рукі „гандістаў“...

У Калькуце старой сталіцы Краю—на груньце тэй-жа акцыі „пасыўнуга і лагоднага спраціву“— адбыліся 1 красавіка сутычкі з паліцыяй, у выніку якіх — 60 забітых і раненых прыватных асоб і — гэтулькі-ж паліцыянтаў... Бой адбыўся запраўдны — з барыкадамі і кулямётамі!.. На чале байцоў — работнікі і студэнты...

Асабліва завастрэньне барацьбы пачалося ад 6 красавіка — пасьля другога сыгналу і загаду Ганді. На пляцах вялікіх і малых местаў краю пачаліся публічна вялізарныя дэманстрацыйныя нарушэньні салянога закону. У Бамбэі, напрыклад, нацыянальны камітэт—у прысутнасьці паўмільённай таўпы народу—спаліў адбітак закону і кінуў попел у мора, паказуючы гэтым, што закон цалком скасаваны ўжо воляй народу.

Кожны дзень дае ўсё новыя і новыя сутычкі і бaі паміж народам і ўладамі—паліцыяй ды войскам.

У вялікім месьці Карачы таўпа кінулася на вастрог, каб звольніць арыштаваных павадыроў; у выніку было — звыш 60 раненых, у тым — 15 паліцыянтаў.

У Чытагонгу таўпа, у якой верхаводзіла ўжо баёўка анархістаў, захапіла склад аружжа, вагзал, паліцэйскія пастэрункі і ўсе іншыя установы. Войску прышлося рабіць правільную асаду, каб узяць назад места.

Далучыліся да руху анархісты-тэрорысты і ў Лягоры, дзе знойдзены склад бомб.

Побач з тым у байкотную акцыю проці-англійскіх вырабаў уцягіваюцца прадстаўнікі найвышэйшай інтэлігенцыі краю. Так у м. Гаўра арыштаваны 30 асоб за тое, што „вартавалі“ каля крамаў, каб ніхто не купляў англійскіх тканінаў, а сярод іх—рэктар мясцовага унівэрсытэту і некалькі яго прафэсароў.

Алё найбольш крывавыя падзеі здарыліся ў вялікім месьце Пэшавары 24 красавіка.

Трэба ведаць. што —пад уплывам усіх гэтых неспадзявана вострых здарэньняў—англійскія ўлады пачалі траціць раўнавагу. 21 крас. віцэ-кароль выдае дэкрэт, дазваляючы адміністрацыйным уладам накладаць бяз суду кары. Самі англійскія газэты пішуць, што гэтым у краі фактычна ўводзіцца асаднае палажэньне. — Газэты дадаюць, што гэтае асаднае палажэньне — неабходнае, бо фактычна — пад акцыяй пасыўнага спраціву — працуе ўжо плянова — шырока раскінутая па ўсім краю рэвалюцыйная арганізацыя. Дык і меры проці яе патрэбны надзвычайныя!..

Дык вось, у Пэшавары—каб пастрашыць народ—па месту езьдзілі бранявікі з гарматамі і кулямётамі. Але народ ужо страціў страх. Таўпа кінулася неспадзявана на 2 такія бранявікі, абліла іх бэнзынам і спаліла жыўцом сядзеўшых у іх англійскіх жаўнераў...

Гэтыя два здарэньні — у Чытагонгу і ў Пэшавары—выклікалі вялізарны водгук у краі і — ў Лёндане!...

Ганді заявіў; відаць з усяго, што „ў краі ёсьць шмат людзей, якія ня вераць у магчымасьць дабіцца сваіх правоў без тасаваньня насільстваў“... Але — дадаў—„цяпер ужо няма што рабіць: спыніць барацьбу ня можна — трэба іcьці да канца“... Акцыя проці салянога закону будзе спынена толькі тады, калі будзе спынены самы закон“. Як бачым, ад „сьвятога“ Ганді асталося вельмі мала...

У Лёндане—у выніку перапуду —зараз-жа— прыняты меры:

1. у дадатак да тых 75.000 англійскіх жаўнераў, якія Англія мае ў Індыі на 300 з вялікім лішкам мільёнаў тамтэйшага насяленьня. — выслана яшчэ 15 000 — „пакуль што“;

2. з вострава Мальты некалькі вялікіх бранянносных крэйсэраў сяродземнаморскай эскадры сьпешна высланы — праз Суэц — у галоўныя парты Індыі;

3. з найбліжэйшай базы паветранага флёту выляцела ў Індыю дадаткова сільная эскадра аэрапляпаў.

Як пішуць англійскія газэты, гэтыя меры прысьпешаны адмовай Індускіх Войск выконываць загады Англійскіх Камандзіраў. Ці трэба дадаваць, што адмова індускіх жаўнераў датычыла страляньня ў сваіх братоў — індусаў па камандзе англійцаў?!

Каб завяршыць кароткі агляд апошніх здарэньняў у Індыі, трэба дадаць што англійскі віцэ-кароль выдаў толькі-што страшэнна жорсткі „прэсавы дэкрэт“, які ўводзіць паліцэйскую цэнзуру, маючы мэтай, як піша англійская прэса, задушыць усю „гандіскую прэсу“, пазбавіўшы гэтым увесь рух магутнага чыньніка агітацыі...

Усе гэтыя меры ўжо значна расхістанай англійскай улады толькі глыбей топяць яе павагу ў Індыі. Яркім довадам гэтага зьяўляецца сэнсацыя апошніх дзён: адкрыты ліст былага гарачага прыхільніка паразуменьня з Англіяй, старшыні індыйскага парлямэнту (байкатаванага гандістамі) Пателя, які піша:

„Апошнія выпадкі разбілі дарэшты мае спадзяваньні на тое, што англійская адміністрацыя можа калі-небудзь зьмяніць свае звычаі і спосабы ўрадаваньня і гаспадараваньня ў краі. Дык я пастанаўляю зрэтуль парваць усялякія адносіны з англійскім урадам і стануць на чале барацьбы майго народу за яго вызваленьне“.

Ліст гэты, распаўсюджаны ў мільёнах лістоў, пэўне-ж здолеў абмінуць усе платы і грэблі англійскай цэнзуры.

Як бачым, англійская саляная манаполія, якая гэтулькі „насаліла“ індусам, робіцца ўжо вельмі „салонай“ і англійцам...

Утрымацца надалей такі зьненавіджаны ўсім краем закон, ясна-ж, ня можа. Але лёгка зразумець, які ўздым пачуцьця ўласнай праўды і сілы дасьць Індыі яе першая перамога над акупантам-чужынцам...

За першым крокам пэўне-ж наступяць далейшыя — аж да тэй поўнай перамогі, ідэал якой ужо зусім ясна і рашуча пастаўлены Агульна-Нацыянальным Кангрэсам Індыі.

Характэрна дадаць, што маскоўскія камуністы абвясьцілі ўсю гэтую акцыю „нацыяналістычна-буржуазнай авантурай“, а таму і — „контр-рэвалюцыйнай“... Індыйскаму пралетарыяту быццам высланы з Масквы загад вясьці рашучую барацьбу з акцыяй Нацыянальнага кангрэсу проці ўлады віцэ-караля, акцыяй у якой гэткае чыннае ўчасьце прынялі як-раз работніцкія масы Індыі.

* * *

Як даведываемся ў апошні мамэнт Ганді па загаду англійскага ўраду арыштаваны.

Палітычнае жыцьцё.

Польшча.

Гаспадарчае, сацыяльнае і палітычнае палажэньне.

Галоўнай тэмай у польскай прэсе зьяўляецца гаспадарчы крызіс, які дайшоў да нячуванай вострасьці, і зьвязаная з ім пагроза сацыяльных забурэньняў у краі. Яркім выяўленьнем гаспадарчага крызісу зьяўляецца застой таварнага руху, а з ім—нябывалае зьмяншэньне чугункавага руху. Яшчэ ў студні прэм. Бартэль гаварыў публічна аб сталым узросьце гэтага руху на чыгунках Польшчы, а цяпер міністэрства камунікацыі выдала два цыркуляры, загадываючы як мага эканоміць у руху цягнікоў, абмежываць іх лічбу і вагонаў, звальняць лішніх працоўнікаў і г. д.

Рух на чыгунках—заўсёды найлепшы паказчык гаспадарчага здароўя краю. А вось лічбы гэтага паказчыка ў Польшчы: 50.000 вагонаў—з адпаведнай лічбай паравозаў—стаяць бяз руху; каля 40.000 працаўнікоў-чыгуншчыкаў—звольнены, пазбаўлены працы. Лёгка сабе ўявіць, якія настроі пануюць сярод чыгуншчыкаў, роля якіх наагул у дзяржаўным жыцьці, а асабліва ў часе забурэньняў яго—вялізарная.

Паважныя апазыцыйныя газэты падчырківаюць, што ў такіх варунках, калі на чаргу дня высоўваецца, як „ударная задача“,—змаганьне з гаспадарчым крызісам,—трэба было-б у склад ураду ўвесьці якраз найбольш знаўцаў гаспадарчых справаў, а найменш—„палітычна-баявых“ асобаў, якія з гаспадарчымі справамі ніколі дагэтуль ня мелі дачыненьня. А перадусім—ня можна ў такіх небясьпечных варунках завастраць небясьпечную барацьбу, асабліва—барацьбу паміж найгалаўнейшымі дзяржаўнымі ўладамі і ўстановамі, як урад і законадаўчыя палаты. А тым часам барацьба паміж урадам і Соймам якраз пагражае новым завастрэньнем. Востры асабісты канфлікт паміж мін. справядлівасьці Царам і адным з галоўных павадыроў „цэнтралеву“, паслом Лібэрманам, яшчэ балей завастрыў гэтыя адносіны.

Соймавыя партыі рыхтуюцца як да прадаўжэньня барацьбы ў гэтым Сойме, таксама і да новай выбарнай кампаніі. Але ніхто ня ведае, што зробіць урад. Ідуць самыя рознародныя весткі і чуткі, падхопляныя і пашыраныя газэтамі. Пішуць, быццам—як толькі Сойм падасьць п. Прэзыдэнту падрыхтаваную ўжо „цэнтралевам“ пэтыцыю аб скліканьні надзвычайнай сэсіі парляманту, дык адразу Сойм будзе распушчаны. Пры гэтым—паводле аднэй вэрсіі—новыя выбары будуць зроблены толькі на вясну 1931 году, паводле другой—выбары будуць вызначаны ў прадбачаны Канстытуцыяй тэрмін—праз 90 дзён пасьля роспуску гэтага Сойму.

Пэтыцыя, да якое гэтымі днямі пастанавілі далучыцца так-жа нацыяналісты, мае быць пададзена ў першых днях гэтага траўня. Тады яшчэ ў траўні Прэзыдэнт павінен будзе склікаць Сойм, або—Сойм будзе распушчаны... Адным словам, палажэньне мае быць высьветлена ў найбліжэйшыя дні.

Вялікай вагі здарэньнем у палітычным жыцьці Польшчы зьявілася аб'яднаньне польскіх сялянскіх партыяў, якое выклікана імкненьнем стварыць адзіны супольны сялянскі фронт дзеля палітычнай і сацыяльнай барацьбы, а наўперад—у часе выбарнай кампаніі. Аб гэтых мэтах выразна кажа аднамысная пастанова трох сялянскіх соймавых клюбаў: „Вызваленьня“, „Пяста“ і „Сялянскай Партыі“, прынятая прадстаўнікамі іх на супольным паседжаньні 16.IV. Усе тры партыі—в. варожа настроены да ўраду і яго палітыкі, і аб'яднаньне іх скіравана выразна проці „пасьлямаёвага ладу“ і клясы абшарнікаў, якія маюць в. паважны ўплыў на ўладу—навет пасьля выхаду з складу ўраду п. п. Мэйштовіча і Незабытоўскага.

Заграніцай.

59-ая сэсія Рады Лігі Нацыяў.

Чарговая 59-ая сэсія Рады Лігі Нацыяў мае распачацца 12 траўня ў Жэнэве—пад чарговым старшынствам югаслаўскага дэлегата—мін. заграпічных спраў Марынковіча.

Праграма сэсіі прадбачыць справаздачы цэлага раду камісіяў, камітэтаў і канфэрэнцыяў, працаваўшых з даручэньня Лігі Нацыяў.

Такім парадкам маюць зложыць справаздачу: фінансавы камітэт, камітэт гігіены (дзеля барацьбы з гандлем опіюму), а таксама адбытая канфэрэнцыя ў справе „мытнага разбраеньня". Пасьля Рада мае разглядзець ангельскую прапазыцыю аб склікацьні міжнароднай канфэрэнцыі ў справе кантролі гандлю аружжам і ваеннымі матэр'яламі. Далей у праграме стаіць справа зьменаў у статуце Гаагскага Трыбуналу.

Характэрна вельмі малая гэтым разам лічба скаргаў нямецкай меншасьці ў Польшчы (у Сілезіі), гэта—рэзультат польска-нямецкага ліквідацыйнага трактату.

Далей спадзяюцца канчальнага зацьверджаньня Радай дасягненага ўжо паразуменьня паміж Вэнгрыяй і Румыніяй—у старой спорнай справе вэнгерскіх аптантаў. Урэшце Рада выслухае справаздачу аб працах распачаўшага ўжо 28.IV сваю работу „камітэту арбітражу і бясьпечнасьці"—у справе фінансавай дапамогі з боку Лігі Нацыяў дзяржаве, на якую зроблены ваеннае нападзеньне.

Скасаваньне кары сьмерці ў Даніі.

23 красавіка данскі кароль спэцыяльным дэкрэтам скасаваў назаўсёды кару сьмерці ў Даніі. Характэрна, што ў Даніі знайшлося шмат людзей, якія падпісалі... пратэст проці скасаваньня кары сьмерці, які і быў падазы каралю. Але—на жаль для іх—ужо спазьніўся!...

Афіцыяльна кат быў скасаваны ў Даніі ўжо некалькі гадоў назад.

Новая незалежная дзяржава—Ісляндыя

У гэтым 1930 г. канчаецца 1000-лецьце існаваньня ісляндзкага парляманту. Ісляндыя дагэтуль лічылася уласнасьцяй Даніі, але ўзапраўднасьці зьвязана з ёй трактатам, якога тэрмін канчаецца ў 1940 г. Фактычна-ж Ісляндыя карыстаецца поўнай самастойнасьцяй. Цяпер урад Ісляндыі, жадаючы належна адсьвяткаваць тысячную гадавіну існаваньня свайго парляманту, мае запрапанаваць Даніі, каб прысьпяшыла на 10 гадоў разьвязаньне трактату аб дзяржаўнай еднасьці паміж Даніяй і Ісляндыяй. Калі Данія згодзіцца, тады 1000 ўгодкі парляманту Ісляндыя будзе сьвяткаваць як незалежная дзяржава!

Перачытаўшы газэту — перадай другому.

Кароткія навіны.

☩ З прычыны высылкі 2 ваенных караблёў з радавай балтыцкай эскадры ў Чорнае мора, апроч Румыніі, вельмі ўстрывожылася Англія, асабліва, калі англійскае марское міністэрства даведалася (?) быццам радавы ўрад мае выслаць у Чорнае мора яшчэ пару крэйсэраў і мінаносцаў. Калі гэта зробіцца, дык СССР будзе бясспрэчна панаваць на Чорным моры. Англійская прэса піша, што вялікія дзяржавы, а так сама Турцыя, ня могуць спакойна глядзець на такі стан рэчаў на Чорным моры (?). Аднак, Турцыя, прапускае спакойна радавыя караблі, а навет фікцыйная „міжнародавая камісія дзеля дагляду за Дарданэламі" не пратэстуе. Маючы паважную ваенную сілу на Чорным моры СССР робіцца паважным чыннікам і на моры Сяродземным. А гэта якраз і клапоціць Англію...

☩ У Лёндане ідуць перагаворы з эгіпецкай дэлегацыяй — у справе ўрэгуляваньня сталым трактатам узаемных адносінаў Англіі і Эгіпту.

Англійскі ўрад пайшоў на вельмі значныя ўступкі, гарантуючы рэальную самастойнасьць і незалежнасьць Эгіпту. Спор ідзе яшчэ толькі ў справе Судану, дзе Эгіпецкі ўрад дамагаецца прызнаньня Эгіпту прынцыпова сувэрэннай улады, а тымчасам рэальна-супольнай улады (так званага „кондомініуму") Эгіпту і Англіі. У Лёндане спадзяюцца хуткага канца перагавораў, Але Эгіпскі ўрад, здаецца, адумысна зацягівае перагаворы, спадзяючыся вялікшых клапатаў для Англіі ў Індыі, каб тады дабіцца яшчэ большых уступак ад Англіі, калі не канчальнага выгнаньня англійцаў з Эгіпту.

☩ У Лёндане закончылася 4-дзённая забастоўка работнікаў у карабельных доках. Але забастоўка работнікаў тканінных фабрыкаў пашырылася: лічба бастуючых дайшла да 60.000.

☩ Італія запраўды пусьцілася навыперадкі з Францыяй у будаваньні ваеннага флёту —да парытэту (роўнасьці) з францускім... Рада міністраў — пад старшынствам Муссоліні — зацьвярдзіла 30 красавіка праграму гэтага будаўніцтва. Сёлета маюць быць спушчаны ў ваду 22 падводныя лодкі і крэйсер (браняносны) 10.000 тоннаў.

„Разбраеньне на моры" йдзе „па ўсіх парах" паводле выражэньня Лёнданскай канфэрэнцыі!...

☩ Францыя згадзілася пазычыць мільярд франкаў каралеўска-фашыстаўскаму ўраду Югаславіі, які душыць усе нясэрбскія народы дзяржавы. Хай бы ўспомніла Францыя аб лёсе тых пазыкаў, што яна давала такому-ж расейскаму царскаму ўраду—на тую-ж мэту...

☩ Аўстрыяцкі канцлер (прэмьер) Шобэр паехаў у вялікую падарожжу—ў Бэрлін, Парыж, Лёндан. Канцлер Шобэр вельмі спрытны дзяржаўнік, мае місію пераканаць вялікія дзяржавы, каб памаглі значнай пазыкай урэгуляваньню гаспадарчага жыцьця і палітычнай кансалідацыі Аўстрыі. У Парыжу канцлер, едучы ўжо ў Лёндан, меў гутарку з журналістамі. На запытаньне аднаго з іх — у вельмі дражлівай для Аўстрыі і страшэнна цікавячай вялікія дзяржавы справе так званага „Аншлюсу", ці злучэньня Аўстрыі з Нямеччынай у адну дзяржаву, канцлер адказаў, што яго пагляд на справу такі: „аўстрыякі і немцы — адзін народ, але Аўстрыя і Нямеччына — розныя дзяржавы і павінны астацца асобнымі"... Формула Шобэра, вельмі спрытна ўложаная: „адзін народ, але ў розных дзяржавах"; яна вельмі падабалася францускай і англійскай прэсе. Дык трэба думаць, што кішэні Францыі і Англіі таксама адчыняцца для спрытнага палітыка Аўстрыі.

Хроніка.

× **Водгукі 1-га мая.** Сёлетні абход сусьветнага Сьвята Працы прайшоў у Заходняй Беларусі, як і па ўсей Польшчы, вельмі слаба. І ня дзіва: тут выявіліся рэзультаты „працы" польскае дэфэнзывы. Маючы ўсюды ў Камуністычнай Партыі „сваіх людзей" (прыпомнім толькі імёны Гурына, Кузьмы, Більскага-Бабіча, Вышынскага і іншых, якія выявілі сваё абліčча на працэсе Грамады,—а колькі-ж іх дагэтуль сябе ня выявілі?!), атрымліваючы ад сваіх агентаў самыя „тайныя" інфармацыі аб працы і праектах Партыі, палітычная паліцыя напярэдадні маёвых выступленьняў „голымі рукамі" пабрала і пасадзіла за краты блізу ўвесь камуністычны актыў, пакінуўшы на волі толькі тых, хто ці несьвядома служыць для паліцыі „наводчыкам" на партыйных дзеячоў, бо ўжо выявіў раней сваё партыйнае абліčча, ці сьвядома прадае сваіх ідэйных таварышоў. Перад першым мая адбыўся ў розных мясцох цэлы рад вобыскаў і арыштаў, у часе якіх забіраліся падгатаваныя першамаёвыя праклямацыі сотнямі кіляграмаў. Разгром Партыі дайшоў нябывалае яшчэ дагэтуль меры, дык і ладжаныя ёю маёвыя выступленьні, гучна наперад абвешчаныя, не маглі ўдацца. Акцыя-ж ППС, як і заўсёды, насіла „казённы" характар і шырэйшых масаў у нас не захапіла.

× **Перавыбары ў Сьвянцянскім выбарным вокрузе.** Перавыбары ў Сьвянцянскім вокрузе, які абыймае чатыры паветы: Сьвянцянскі, Дзісьненскі, Пастаўскі і Браслаўскі,—вызначаны на 13 ліпня с. г.

× **Агульны сход сяброў Беларускага Коопэратыўнага Банку.** 27 красавіка а 4-ай гадзіне папалудні адбыўся агульны гадавы сход сяброў Беларускага Коопэратыўнага Банку. На парадку былі прачытаны пратакол папярэдняга сходу, справаздача Управы аб дзейнасьці Банку за 1929 год, пратакол урадавае рэвізіі і іншыя.

З справаздачы Банку вынікае, што сваю працу за 1929 г. Банк закончыў са стратай каля 519 зл. Справаздачу агульны сход зацьвярдзіў, пакрываючы страту з запаснога капіталу. Прыймаючы пад увагу цяжкія агульныя эканамічныя абставіны і крытычны стан сялян пасьля галоднага леташняга году, гэта страта ня ёсьць пагражаючай для Банку, але яна дае да зразуменьня кіруючым органам, што працу Банку трэба ў будучыні весьці энэргічней, стаўляючы яе на больш рэальны грунт. Тое засклепеньне, у якім апынуўся Банк у апошніе два гады, бязумоўна ёсьць для такой установы, як Банк, шкодным. Сябры, раскінутыя па вялікіх абшарах Зах. Беларусі, ня могуць зьявіцца на сход у большай колькасьці, і таму ў Банку два гады праца вядзецца такім спосабам, што не дае такой карыснай установе шырэйшага грамадзкага разгону і значэньня.

З пратаколу ўрадавай рэвізіі відаць, што бугальтэрыя і наагул вядзеньне ўсялякіх грашавых апэрацыяў згодны з існуючымі ў Польшчы законамі. У сваім пратаколе ўрадавы рэвідэнт робіць некалькі тэхнічных уваг, якія бязумоўна будуць выкарыстаны. Наагул відаць з пратаколу рэвідэнта, што фармальная старонка працы вядзецца здавальняюча.

Сход адбыўся пры значна меншым ліку сяброў, чым у папярэднія гады.

Праца сходу спачатку вялася паважна і спакойна, пакуль ня выступіў пасол Крынчык, якому, як чалавеку, мала разумеючаму справы Банку, паказалася, што страта ў суме 122 зл., паўстаўшая пры ліквідацыі пазычкі з 1927 г., ёсьць нічым іншым, як праступкам крымінальным. Дзеля гэтага п. Крынчык пачаў дамагацца выключэньня тагочаснага сябры Управы гр. Каўша з ліку сяброў Банку. Ясная рэч, што на гэткі закід гр. Коўш даў самае вычэрпываючае высьвятленьне, з якога відаць, што ў 1927 годзе быў прыняты ўклад у даляровай валюце, пры ліквідацыі якога ў 1929 г., дзякуючы рожніцы на курсе, паўстала страта 122 зл. Справу паглыбіў пасол Гаўрылік, які, прызнаючы адносна да 122 зл. высьвятленьне Каўша вычэрпываючым, закінуў Каўшу яго „нелёяльнасьць" да Банку, якая быццам

Прафэсіянальны Беларускі Вучыцельскі Саюз.

У сувязі з запытаньнямі з мейсц аб Беларускім Вучыцельскім Саюзе, яго мэтах, правох і г. д., Управа Саюзу дае наступныя інфармацыі:

1. Беларускі Вучыцельскі Саюз паўстаў у 1929 г. Статут яго пакуль што зацьверджаны толькі на Віленскае Ваяводзтва, але на першым-жа арганізацыйным сходзе 9 траўня 1929 г. прынята пастанова аб пашырэньні дзейнасьці Саюзу і на Ваяводзтвы: Наваградзкае, Палескае і Беластоцкае. Справа аб зацьверджаньні Статуту і на гэтыя ваяводзтвы ўжо пушчана ў ход. Аднак-жа, нягледзячы на абмяжаваны абшар дзейнасьці Белар. Вуч. Саюзу, ў сябры яго могуць уступаць і вучыцялі з паза межаў Віленскага Ваяводзтва, гэта значыць, з Ваяводзтва Наваградзкага, Палескага і Беластоцкага і іншых.

2. Бел. Вуч. Саюз, як арганізацыя прафэсіянальная, мае на мэце бараніць прафэсіянальныя інтарэсы вучыцялёў і дасканаліць сваіх сяброў у кірунку пэдагогічным. Пабач з прафэсыянальнымі інтэрэсамі, Бел. Вуч. Саюз мае шырокія культурна-асьветныя мэты, а іменна: пашырэньне беларускае культуры наагул, а падтрымліваньне беларускага школьніцтва ў прыватнасьці.

3. Саюз мае права закладаць і ўтрымліваць: а) касы дапамогі для сваіх сяброў; б) бюры працы; в) бібліотэкі і чытальні; г) пэдагагічныя курсы і дадатковыя для вучыцялёў; д) featureрознага роду школы, дзіцячыя сады, дзіцячыя садкі, інтэрнаты і бурсы для школьнай моладзі.

4. Сябрамі Бел. Вуч. Саюзу, як гавора § 6, могуць быць: а) кажды вучыцель або вучыцелька, працуючая ў беларускай школе; б) вучыцялі або вучылькі—беларусы, працуючыя ў іншых школах (г. з. і не беларускіх); в) вучыцялі або вучыцелькі—беларусы, не працуючыя ў школах, гэта значыць, атрымліваючыя амэрытуру або часова пазбаўленыя вучыцельскай працы.

Кажды сябра ўносіць на карысьць Саюзу складку ў разьмеры 1 злот у месяц.

5. Бел. Вуч. Саюз робіць перад уладамі захады аб адкрыцьці Беларускай Вучыцельскай Сэмінарыі, якая стала і нармальна падгатаўляла-б вучыцялёў для беларускіх пачатковых школаў. Адначасна Саюз падаў заяву школьнам уладам аб адчыненьні беларускіх вучыцельскіх курсаў, якія-б памаглі здабыць кваліфікацыю вучыцеля беларускай школы тым асобам, што маюць званьне вучыцеля былых расейскіх школ, але застаюцца бяз вучыцельскай працы.

Паведамляючы аб вышэй сказаным, Управа Саюзу зьвяртаецца да ўсіх вучыцялёў і вучыцелек-беларусоў, гдзе бы яны ні працавалі (ці то ў беларускай школе, ці то ў школе іншай нацыянальнасьці) на тэрыторыі польскай дзяржавы, а таксама часова пазбаўленых вучыцельскай працы і амэрытаў—з **заклікам запісывацца ў сябры Беларускага Вучыцельскага Саюзу.**

выявілася ў тым, што гр. Коўш выбраў з Банку ўвесь ской уклад. З дадатковага выясьненьня гр. Каўша, пацьверджанага і Управай Банку, аказалася, што ніводнага граша пасьля арышту гр. Коўш не выбіраў з Банку. Такім чынам пасол Гаўрылік аказаўся ахвярай некаторых сваіх таварышоў, якія заўсёды толькі цкуюць людзей аднаго на аднаго бяз ніякіх падстаў і фактаў, называючы нямілых ім людзей словамі, якія маюць права грамадзянства ў сьвеце праступнікаў і якія даўно выкінены з лексікону культурнага чалавека. Паступак пасло ў Гаўрыліка і Крынчыка і вытварыў такое палажэньне, што Гаўрылік прымушаны быў прасіць прабачэньня ў гр. Каўша перад усім сходам за няслушны закід.

Такія лёгкамысьныя паступкі, якія ня могуць мець мейсца пры разважаньні грамадзкіх спраў, выклікалі з боку гр. Крука, І. Мятлы і інш. самы катэгарычны пратэст. У сваім слове грам. І. Мятла сьцьвярджае, што гэтая страта выключна паўстала дзякуючы нядзольнасьці дачаснага ўраду Банку, што быў заступіў арыштаваных Каўша, Астроўскага і Шнаркевіча, а публічная абраза, нанесеная гр. Каўшу, ёсьць дзікай выхадкай. Гр. Крук падкрэсьліў, што такія паступкі паслоў ёсьць рэзультатам адсутнасьці ў іх грамадзкай маралі і поўнага заніку пачуцьця адказнасьці за свае паступкі.

Пасьля гэтых слоў гр. Крук, І. Мятла, Коўш і інш. пакінулі сход, які трываў далей.

× **Агульны Сход Беларускага Студэнскага Саюзу.** У надзелю 11-V-30 г. ў памяшчэньні пры Віленскай вул. № 8-3 адбудзецца Агульны Гадавы Сход Беларускага Студэнскага Саюзу, на якім побач з іншымі справамі адбудуцца перавыбары Ураду Саюзу. Пачатак а гадз. 3-ай па паўдні.

× **Ксяндзы йзноў лаюцца.** Пасьля нядоўгае „перадышкі" ў сыстэме няспыннае лаянкі і абліваньня гразёй сваіх палітычных праціўнікаў, ксяндзоўская „Крыніца", здэнэрваваная тым, што на выбарах у Лідзкім выбарным вокрузе ксяндзоўска-жыдоўская „васемнастка" мае вельмі слабыя ўплывы, ня стрымалася і пачала йзноў сваё старое лаханьне. Ну, з ксяндзамі лаяцца трудна: яшчэ абвінавацяць у „бязбожніцтве" і „камунізаваньні"... Дый мы па гэтым шляху ісьці за „сьвятымі айцамі" ня хочам: чым больш выяўляюць яны свой маральны бруд, тым хутчэй народныя масы дадуць ім па лапах, прагавіта выцягненых на пасольскія мандаты для іх прыслужнікаў...

Адзначаем, што сваей лаянкай прэса кс.

Станкевіча нас не запужае і мэты сваей не дасягне. Мы, як дагэтуль, так і далей будзем клікаць выбаршчыкаў Лідзкага вокругу да галасаваньня за сьпісак грам. Янкі Станкевіча (№ 45) і будзем раскрываць народу вочы на тое, каго праводзіць у Сойм ксяндзоўская „васемнастка“.

Карэспандэнцыі.

Перадвыбарныя настроі.

Шмат у якіх кутках Лідзкага выбарнага вокругу несьвядомыя беларускія сяляне кажуць, што ў дзень 25 мая яны зусім ня будуць галасаваць, бо, як кажуць, іхнія выбранцы—паслы нічога добрага ім не зрабілі.

Падобныя гутаркі зусім няправільныя. Калі мы хочам дабіцца сабе палёгкаў у нашым гаротным жыцьці, дык канечне трэба ўсім, як аднаму, ісьці на выбары і іншых заахвочваць.

Праўда, дагэтулешняе парлямантарнае прадстаўніцтва з нашых земляў надта мала нам дало. Ды зусім гэта натуральна, бо ў папярэдніх выбарах з прычыны нашае несьвядомасьці беларускімі галасамі праходзілі ў Сойм у пераважнай большасьці чужынцы, каторыя сьвядома працавалі на нашу загубу. А беларускіх паслоў было замала, каб яны маглі што паважнейшае зрабіць.

Вось-жа павіннасьцяй кожнага Беларуса і ёсьць галасаваць толькі за беларускі сьпісак, тагды была-б большая лічба нашых паслоў, і маглі-б яны ў Сойме мець дужэйшы голас. Дык дзеля гэтага першай нашай павіннасьцяй ёсьць ні даць ніводнага голасу за чужыя сьпіскі, як „Стронніцтво Хлопске“ (№ 10), „Вызваленьне“ (№ 3), „P. P. S.“ (№ 2) і ўсякія іншыя, бо ўсе гэтыя сьпіскі сьведама працуюць на нашую згубу. Гэтыя сьпіскі падчас выбараў, каб ашукаць масы, прамаўляюць да іх нават у беларускай мове, але ведайце, калі паночкі з гэтых спіскаў робяцца ўжо пасламі, дык у Сойме галасуюць проці беларускай школы, проці зьмяншэньня падаткаў ды праводзяць законы аб надзяленьні польскім асаднікам беларускіх земляў.

Але ня ўсе так-жа сьпіскі ёсьць запраўды беларускімі, якія сябе беларускімі называюць.

Гэтакім ёсьць сьпісак „Беларускага Пасольскага Сялянска-Работніцкага Клюбу „Змаганьне“, мэтай каторага ёсьць нішчыць усе тыя беларускія вартасьці, якія крывавым потам у працягу дзесяткаў гадоў намі здабыты. Паслы гэтага Клюбу ў цяперашнім Сойме сьвядома й адкрыта выступаюць проці ўсяго беларускага. Яны, між іншым, у сваей газэце „На варце“ пішуць, што **нам ня трэба беларускіх школаў** і г. д. Запраўды, гэтак пісаць могуць толькі людзі што, прадалі да ніткі сваю душу.

Ня лепшым ёсьць также сьпісак № 18, т. зв. „Блёку Нацыянальных Меншасьцяў“. З гэтага сьпіску праходзяць у Сойм людзі, якія з беларускасьцю ня маюць нічога супольнага, а адзінай іх мэтай ёсьць, каб нажыцца з пасольскага мандату. Кандытаты з гэтага сьпіску, падтрымліваныя жыдоўскай буржуазіяй, з якой разам і кандыдуюць, глядзяць праз пальцы на народнае гора й цемру. Яны, каб лепей атуманіць сялянства, разводзяць усякую брудную лаянку на запраўдных беларускіх працаўнікоў, якія дзесяткі год ахвярна працуюць над беларускім адраджэньнем. Вось-жа нашай павіннасьцяй ёсьць не галасаваць і за гэтыя два сьпіскі.

А ўсе тыя, хто мае ў сваёй душы хоць крыху беларускае сьвядомасьці і відзіць цьвярозым вокам горотнае жыцьцё нашага селяніна, безьзямельле й малазямельле, цяжар вялікіх падаткаў—павінны дружна галасаваць за праўдзівы беларускі сьпісак—„Беларускага Сялянска-Работніцкага Блёку“ № 45. Паслы з гэтага сьпіску і ў цяперашнім Сойме найболей працавалі на карысьць нашага народу.

Кандыдаты, што стаяць на гэтым сьпіску, гэта ніхто іншы, як сыны беларускіх сялян і работнікай, якія ўсю сваю працу пасьвяцілі для народнае справы.

Дык беларускія сяляне й работнікі! У дзень 25 мая сёлета ўсе як адзін ідзеце на выбары і галасуйце толькі за свой сьпісак „Беларускага Сялянска-Работніцкага Блёку“ № 45. **Васковы.**

Як арганізаваўся ў Ашмяне комітэт № 18.

(Ашмяна).

Былы пасол з № 18, А. Стэповіч, прыехаўшы ў Ашмяну 25 красавіка, пачаў арганізаваць „выбарны комітэт № 18 „Блёку Нацыянальных Меншасьцяў“. Комітэт гэны ён „з'арганізаваў“ і прозьвішчы сяброў „комітэту“ надрукаваны ў № 16 „Biełaruskaje Krynicy“. У тым-жа нумары „Biełar. Krynicy“ надрукована ўжо й адозва комітэту. Але ніхто можа, апрача Ашмянчукоў, ня ведае, як тварыўся гэны „комітэт“ і што ён сабой прадстаўляе. Стэповіч у Ашмяне 25 красавіка абы каго зацягваў у карчму Шалюбскага, паіў гарэлкаю і прапанаваў п'яным людзём падпісаць адозву і згадзіцца належаць да „Комітэту“. Ахвотнікаў на гарэлку знайшлося даволі (ў Ашмяне іх заўсёды хватае!), але запісацца ў комітэт мала згадзілася. Прыйшлося падпісаваць пад адозвай навет **няпісьменных**, як старшыню „комітэту“ Ст. Саладуху. З усіх „сяброў комітэту“ блізу што ніводнага няма сьвядомага беларуса, ці, іншымі словамі, блізу ўсе яны ня лічаць сябе беларусамі. У комітэт „выбраны“ за сэкрэтара А. Краўчонак, чалавек, аб каторым ніхто ў Ашмяне і ваколіцах добрага слова ня скажа. Спаміж мноства здольнасьцяў Краўчонкавых ведама і ўменьне належыць да розных партыяў. Да якой толькі партыі ён не належыў! Належаў да „Вызваленьня“, эндэцыі, „Пяста“, у 1928 г. агітаваў у Браслаўскім пав. за № 18 (у Ашмянскім ня мог агітаваць, бо тут яго знаюць), потым належаў да П. П. С. лявіцы, адкуль быў вылучаны за грашавыя недаразуменьні“. Але за якісь час ён апынуўся ў „товарищах“ Дварчанінавых і шчыра памагаў апошняму бараніць паводле рэцэпту Сталіна „калгасы“ ды лаяць беларусаў. Не пакідаючы Дварчаніна, ён увайшоў у камітэт № 18. Але мусіць Дварчанін частуе лепей, бо, як чуваць, Краўчонак разам з скарбнікам комітэту Фр. Дзятловічам падаў у той-жа дзень у клюб „Змаганьне“ заяву аб выхадзе з комітэту № 18. Дык прадстаўляць комітэт № 18 астаўся адзін **няпісьменны** яго старшыня Ст. Саладуха. Фактычныя арганізатары „Камітэту“ ведалі, якія гэта людзі, каторых гарэлкай уцягвалі ў „комітэт“. Ведалі також, хто такі Краўчонак, і дзеля таго надрукавалі ў „Biel. Krynicy“ перакруціўшы яго прозьвішча на „Крэчонак“, бо праўдзівае страшна компромітавала-б.

Мы радзілі-б „васемнастцы“ тварыць свае „выбарныя камітэты“ крыху інакшым спосабам: замест паіць гарэлкай ды перакручаваць прозьвішчы, лепей проста павыдумляць прозьвішчы няіснуючых людзей і запісаць іх у „комітэт“. Гэта быў-бы найтаньнейшы й наймацнейшы спосаб тварэньня комітэтаў № 18-га, ніхто тады з комітэту ня выступаў-бы.

М. і Р. Ашмянскія.

Не прадамося!

(М. Маладэчна).

Як мы даведаліся, 24-га красавіка сэн. В. Багдановіч, прыехаўшы ў Маладзечна, даў 20 зал. Івану Кісялю з Пляцу 3-га Мая № 23, каб той раздаваў адозвы № 18. Сэн. Багданавіч абяцаў, што калі прывязе яшчэ болей адозваў, дык дасьць шмат болей грошаў за раздаваньне. Кісель, як бедны чалавек, згадзіўся на гэта па сваёй несьвядомасьці й цямноце. Відаць сэн. Багдановіч баіцца сам даваць селяніну свае адозвы, баіцца, бо ведае, што нічога добрага ў гэных адозвах няма[ш]ака.

Відаць, і самыя аўтары адозваў „васемнасткі“ чуюць, што іхнім словам нельга даваць веры, дык яны й сыпяць грошы такім несьвядомым, як Кісель, думаючы пры іх помачы абдурыць выбаршчыкаў і правясьці ў Сойм свайго Більдзюкевіча.

Не, гэта ім ня ўдасца! Бо ў Маладэчне толькі знайдзецца мо' які адзін цёмны чалавек, каторы за 20 зал. будзе служыць сьляпым інструмэнтам у руках чужых нашаму народу людзей, але іншыя—такія, каторых сумленьне ня купіш ні за якія грошы і каторыя на такія грошы глядзяць з агідай.

Сусэд Я. Кіселя з Пляцу 3-га Мая.

Беларускі спэктакль.

27 красавіка сёлета ў в. Вялікае Сяло, каля Маладэчна адбыўся беларускі спэктакль. Гулялі „Птушку Шчасьця“ Аляхновіча і „Дзядзька Якуб“ Я. Коласа. Артысткі й артысты гулялі вельмі добра, хоць гэтыя рэчы адыгрываліся яшчэ першы раз. Ладзіў гэты спэктакль драматычны Гурток Бел. Гасп. Зьвязу ў м. Маладэчне, каторы ў нядзелю 11-га мая едзе гуляць гэтыя самыя рэчы ў м. Краснае, Малад. павету.

Вялікаселец—Глядзельнік.

Беларусы ў Латвіі.

Як падае ў № 4 „Наша Доля“. 23 сакавіка с. г. ў памешканьні Дзьвінскай дзяржаўнай беларускай гімназіі адбыўся ўрачысты народны акт-спэктакль, прысвячаны 12 угодкам абвешчаньня Незалежнасьці Беларусі.

Акт адчыніўся пяяньнем актавай песьні, пасьля чаго дырэктар гімназіі Сахараў зрабіў даклад на тэму: „Становішча беларусаў у XIX і XX стагодзьдзі“, у якім правёў думку, што, ня гледзячы на культурна-нацыяльны ўціск беларускага народу ў былой Расеі, беларусы ня згубілі свайго нацыянальнага твару, прарабілі падрыхтаваўчую працу да акту 25 сакавіка 1918 г. і зьберaглі сваю жывую сілу і свае культурныя цэннасьці.

Пасьля дакладу Сахарава былі выкананы хорам латвійскі і беларускі гімны, некалькі беларускіх песень і былі прадэклямаваны некалькі вершаў.

Потым вучыцель гімназіі Якубецкі падрабязна азнаёміў прысутных з першым беларускім кангрэсам 5 — 17 сьнежаня 1917 г. і яго вынікамі, прывёўшымі да акту 25 сакавіка 1918 г.

У заключэньне Дзьвінскім Аддзелам таварыства беларускага тэатру была пастаўлена п'еса „Жаніцьба па радыё“.

Беларусы ў Чэхаславацыі.

7-га сакавіка Беларуская Калёнія ў Празе, пры удзеле запрошаных гасьцей, ладзіла ўрачыстую акадэмію з прычыны 80-лецьця прэзыдэнта Чэхаславацкае рэспублікі Т. Г. Масарыка. Былі прачытаны два рэфэраты і паслана прэзыдэнту прывітальная тэлеграма.

25-га сакавіка беларуская калёнія урачыста сьвяткавала дванаццатыя ўгодкі абвяшчэньня незалежнасьці Беларускае Народнае Рэспублікі ў Менску. Прывітаньня былі прысланы з Коўны і з Падэбрад ад гуртка беларускіх студэнтаў. Прадстаўнік украінскага студэнства ад арганізацыі „Cesus“ і прадстаўнікі Пражскіх беларускіх арганізацыяў віталі асобна. Былі прачытаны два рэфэраты д-рам Т. Грыбам на тэму: „На шляху вызваленьня і адраджэньня Беларускага Народу“ і канд. філ. Фр. Грышкевічам: „Зара незалежнасьці Беларусі ў люстры Беларускае літэратуры“.

М. В.

Пісьмо ў Рэдакцыю.

Паважаны Грамадзянін Рэдактар!

Не адмоўце ў Вашай паважанай газэце „Наперад“ зьмясьціць ніжэйшае:

„Беларуская Крыніца“ у № 16 з дня 30-IV-30 у цэлым радзе мейсц зьмясьціла сьвядома фальшывыя весткі адносна майго веча ў м. Вышняве дня 23. IV. 30 г., што і мушу падаць да агульнага ведама. Ня буду тут пералічаць усіх беспадстаўных і подлых закідаў, робленых мне „Беларускай Крыніцай“, як полёнофіл, дэфэнзыўшчык і т. д. і т. д.; такія рэчы прыходзілася ўжо ад „Бел. Крыніцы“ атрымліваць ня раз усім тым, хто толькі не сьпявае пахвальных гымнаў на чэсьць Хадэцыі. Але зьвярну тутака ўвагу на адзін толькі факт, іменна, што, як піша „Бел. Крыніца“ падчас маей прамовы на вечы ў м. Вішняве беларускае сялянства зрабіла на мяне напад і застаўляла мяне гаварыць папольску.

Вось-жа ў імя праўды заяўляю, што падчас вышуспомненай маей прамовы кучка польскіх асаднікаў і дэфэнзывы зрабілі на мяне напад і застаўлялі гаварыць па польску, крычалі, што тут „czysta polska ziemia“. I ў гэты-ж самы мамэнт тысячная таўпа беларускага сялянства, абураная на дзікія паступкі польскіх асаднікаў, ды пагражаючы ў той бок, адкуль нясьліся іх крыкі, прост сілай змушала мяне гаварыць і **толькі ў беларускай мове**. I так, калі паліцыя веча разьвязала, то і тады вграмаднай таўпой акружалі мяне сяляне, выказываючы сваю глыбокую пашану, так што паліцыя была змушана адганяць ад мяне народ штыхамі і пратаколамі. Што гэта было так, а ня гэтак як піша „Бел. Крыніца“, можа пасьведчыць тая-ж тысячная таўпа беларускага сялянства, аб якой толькі што ўспомніў.

I дзеля гэтага фальшывае камэнтаваньне „Бел. Крыніцай“ паданых вышэй фактаў вельмі яскрава сьведчыць аб яе „незалежніцка-беларускім“ і „хрысьціянскім“ абліччы, бо ўзапраўды, пісаць, што сьвядомае беларускае сялянства змушае беларуса гаварыць папольску не адважваецца ўжо пісаць і польская прэса, за выняткам можа, „Дзеньніка Віленскага“.

Ст. Станкевіч.

Вільня 3.V. 30 г.

Усячына.

— Рымскі папа загадаў зрабіць тэлефоны ўва ўсім сваім „гаспадарстве“. Тэлефонная сетка „Citta del Vaticano“ зьмяшчае ўсяго 800 апаратаў.

Цікаўна, што тэлефонавы апарат у самога Папы зроблены **з чыстага золата** дый аздоблены папскім гэрбам з чырвонага каралю... Як бачым, папа не адстае ад веку дый любіць збыткі. Бо-ж сколькі галодных можна было-б накарміць гэтым золатам з папскага тэлефону!..

— Насяленьне Францыі бясспынна зьмяншаецца ня гледзячы на ўсе меры, тасаваныя ўладамі.

У францыі існуе спэцыяльнае „Таварыства дапамогі павялічэньню насяленьня краю“. У справаздачы за 1929 г. Галоўная Управа гэтага Таварыства б'е трывогу:

Пройдзе яшчэ некалькі гадоў, і францыя пачне рэгулярна траціць па 200.000 асоб у год. Гэта-ж варожыць проста нацыянальную пагібель Францыі, бо-ж у той самы час суседзі Францыі ўсьцяж памнажаюцца. Італія узрастае штогодна на 350.000, Нямечынна 375.000, навет Гішпанія—на 200.000. „Нас хутка раздушаць нашыя суседзі“, крычыць Таварыства ў жаху.

Рэдактар-Выдавец: **М. Сіняўскі.**

Друкарня Я. ЛЕВІНА Вільня, Нямецкая 22.

